

Β' ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας (EUROJUST), Κοινές Ομάδες Έρευνας και λοιπές διατάξεις»

Ι. Γενικές Παρατηρήσεις

Το υπό ψήφιση Νσχ είναι διαρθρωμένο σε τρία κεφάλαια. Με τις διατάξεις του πρώτου κεφαλαίου θεσπίζονται οι αναγκαίες ρυθμίσεις ώστε να συμμορφωθεί η χώρα μας με την Απόφαση του Συμβουλίου της 28.2.2002 (2002/187/ΔΕΥ) δια της οποίας ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας (Eurojust) ως οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διαθέτει νομική προσωπικότητα, προκειμένου να ενισχυθεί η δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών για την καταπολέμηση των σοβαρών μορφών εγκλήματος.

Η Απόφαση εκδόθηκε συμφώνως προς το άρθρο 31 (πρώην άρθρο Κ.3) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (βλ. ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Τίτλος VI, Διατάξεις για την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, ΕΕ C 321 Ε/1 της 29.12.2006), το οποίο καθιερώνει τη δικαστική συνεργασία των κρατών μελών σε ποινικές υποθέσεις ως μέσο για την επίτευξη του στόχου της Ένωσης για την παροχή υψηλού επιπέδου προστασίας εντός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, με την ανάπτυξη από κοινού δράσης μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας (άρθρο 29/πρώην άρθρο Κ.1), και το άρθρο 34 παρ. 2 στοιχ. γ' της ΣυνθΕΕ, το οποίο ιδρύει αρμοδιότητα του Συμβουλίου να υιοθετεί αποφάσεις, συμβάλλοντας στον ανωτέρω στόχο.

Η διακυβερνητική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις θεσμοθετήθηκε με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992) υπό το κεφάλαιο VI («Συνεργασία στους

τομείς της δικαιοσύνης και των εξωτερικών υποθέσεων») και αποτέλεσε τμήμα του τρίτου πυλώνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ανωτέρω Συνθήκη όρισε τη δικαστική συνεργασία ως ένα ζήτημα «κοινού ενδιαφέροντος». Με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997), εν συνεχεία, τμήμα του ανωτέρω πυλώνα «κοινοτικοποιήθηκε», ενώ παρέμειναν στον τρίτο πυλώνα οι διατάξεις για την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις (άρθρα 29 κ.επ.). Περαιτέρω, η Συνθήκη της Νίκαιας (2001) συμπεριέλαβε τη συνεργασία μέσω της Ευρωπαϊκής Μονάδας Δικαστικής Συνεργασίας (Eurojust) μεταξύ των μορφών συνεργασίας για την επίτευξη του στόχου υψηλού επιπέδου προστασίας (άρθρο 1.7 της Συνθήκης) και καθόρισε τους τομείς συνεργασίας των κρατών μελών μέσω της Eurojust (άρθρο 1.8 της Συνθήκης) (βλ. Αστ. Δ. Πλιάκο, Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης Ι, Περί Θεσμών, αναθ. έκδ, Αθήνα 2006, σελ. 300-311, 305-308, Β. Σκουρή, Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Αθήνα-Κομοτηνή 2003, σελ. 14-15, 112-116, 120-123).

Με το άρθρο 2 της Συνθήκης της Λισσαβώνας για την τροποποίηση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (2007/C 306/01), η οποία έχει υποβληθεί προς κύρωση στη Βουλή και θα αρχίσει να ισχύει την 1.1.2009 συμφώνως προς το άρθρο 6 παρ. 2 της, η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις (άρθρο 2 παρ. 63-67 της Συνθήκης της Λισσαβώνας με το οποίο αναδιαρθρώνεται το νυν κεφάλαιο περί ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (τίτλος IV) της Συνθήκης περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας] υπάγεται στην «κοινοτική μέθοδο», όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική έκθεση η οποία συνοδεύει το Νσχ για την κύρωση της Συνθήκης της Λισσαβώνας.

Συμφώνως προς την Απόφαση του Συμβουλίου, το πρώτο κεφάλαιο του υπό ψήφιση Νσχ περιέχει διατάξεις που καθορίζουν :

- τα εθνικά μέλη και τους εθνικούς ανταποκριτές (άρθρα 1,2), τις αρμοδιότητες, τις υποχρεώσεις και την υπηρεσιακή κατάσταση του εθνικού μέλους στην Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας (άρθρα 4, 10, 11, 12)
- τις αρμοδιότητες της EUROJUST ως συλλογικού οργάνου (άρθρο 5)
- τη συνεργασία μεταξύ EUROJUST και ημεδαπών αρχών (άρθρο 6)
- ζητήματα που αφορούν την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο 7)
- το μέλος του Κοινού Εποπτικού Οργάνου (άρθρο 8)
- ζητήματα συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (άρθρο 9)

Το δεύτερο κεφάλαιο του προτεινόμενου Νσχ περιέχει διατάξεις που αφορούν τη σύσταση και τη λειτουργία κοινών ομάδων έρευνας στο πλαίσιο

της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διερεύνηση από κοινού των εγκλημάτων της παράνομης εμπορίας ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, της εμπορίας ανθρώπων και των τρομοκρατικών πράξεων. Η θέσπιση κανόνων είναι απαραίτητη για να λειτουργήσουν κοινές ομάδες έρευνας στην ελληνική επικράτεια, διότι κατά το ισχύον δίκαιο μόνο Έλληνες υπάλληλοι μπορούν να προβαίνουν σε ενέργειες διερεύνησης αξιόποινων πράξεων. Η σύσταση κοινών ομάδων έρευνας ως εργαλείο αντιμετώπισης του διασυνοριακού εγκλήματος προβλεπόταν ήδη στη σύμβαση Benelux της 27.6.1962 (άρθρο 37), μνεία δε αυτής της δυνατότητας γινόταν και στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το οργανωμένο έγκλημα της 12-15.12.2000. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το σημαντικότερο κείμενο είναι η Σύμβαση για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών, η οποία, στο άρθρο 13, αναφέρεται στις κοινές ομάδες έρευνας. Εξαιτίας όμως της χρονοβόρας διαδικασίας κύρωσης της ανωτέρω Σύμβασης από τα κράτη μέλη της ΕΕ εκδόθηκε η απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου της 13.6.2002, η οποία περιέχει τον κορμό των ρυθμίσεων που αφορούν τη σύσταση και λειτουργία των κοινών ομάδων έρευνας, προς την οποία στοιχείται και το υπό ψήφιση Νοσχ.

Ειδικότερα, στο κεφάλαιο δεύτερο το προτεινόμενο Νοσχ περιέχει διατάξεις που αφορούν:

- στον ορισμό της κοινής ομάδας έρευνας και τον σκοπό σύστασής της (άρθρο 13)
- στις προϋποθέσεις σύστασης της κοινής ομάδας έρευνας, δηλαδή την υποβολή αίτησης από κράτος μέλος και τη σύναψη έγγραφης συμφωνίας μεταξύ του αιτούντος κράτους μέλους και της Ελλάδας (άρθρο 15)
- στο περιεχόμενο της ανωτέρω έγγραφης συμφωνίας (άρθρο 16)
- στις προϋποθέσεις παροχής πληροφοριών στην ομάδα από μέλος της, στο κράτος του οποίου ήταν διαθέσιμες οι πληροφορίες, και στις προϋποθέσεις αξιοποίησης των πληροφοριών και των αποδείξεων που συλλέγονται κατά τη λειτουργία της κοινής ομάδας έρευνας (άρθρο 17)
- στους όρους λειτουργίας της κοινής ομάδας έρευνας στην ημεδαπή (άρθρο 18) και στους όρους λειτουργίας της κοινής ομάδας έρευνας σε άλλο κράτος μέλος (άρθρο 19)
- στις προϋποθέσεις συνδρομής της κοινής ομάδας έρευνας υπαλλήλων οργάνων της ΕΕ και άλλων κρατών μελών ή τρίτου κράτους (άρθρα 20, 21)
- στην εξομοίωση των εγγράφων που συντάσσουν μέλη της κοινής ομάδας έρευνας, που προέρχονται από άλλο κράτος μέλος κατά τη λειτουργία της ομάδας σε άλλο κράτος-μέλος, με έγγραφα που συντάσσουν ημεδαποί υπάλληλοι (άρθρο 22)

4

- στην εξομοίωση των υπαλλήλων των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών με τους ημεδαπούς υπαλλήλους κατά την τέλεση αξιόποινων πράξεων από αυτούς ή σε βάρος τους (άρθρο 23)

- σε ζητήματα που αφορούν την αστική ευθύνη στην περίπτωση πρόκλησης ζημίας από τους υπαλλήλους που μετέχουν στην κοινή ομάδα έρευνας (άρθρο 24)

Το τρίτο κεφάλαιο του υπό ψήφιση Νσχ περιέχει διάταξη που εισάγεται στον ΠΚ ως άρθρο 214 Α, η οποία προβλέπει ότι για την εφαρμογή των άρθρων 88 έως 93 ΠΚ (υποτροπή) στα εγκλήματα των άρθρων 207-211 και 214 ΠΚ λαμβάνονται υπόψη και οι αμετάκλητες καταδικαστικές αποφάσεις που εκδίδουν τα δικαστήρια των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 7 παρ.1

Στις αρμοδιότητες της Eurojust περιλαμβάνεται και η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρα 14-22 Απόφασης του Συμβουλίου). Το ανωτέρω κανονιστικό πλαίσιο συμπληρώνεται από τους Κανόνες Διαδικασίας του Εσωτερικού Κανονισμού της Eurojust για την επεξεργασία και προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (ΕΕ C 68/1 της 19.3.2005). Οι ανωτέρω κανόνες έχουν ενσωματώσει αρχές γενικής εφαρμογής, όπως η προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων, η θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία, η αναλογικότητα και αναγκαιότητα της επεξεργασίας, η ποιότητα και η ασφάλεια των δεδομένων, το δικαίωμα ενημέρωσης, πρόσβασης, διόρθωσης, κλειδώματος και διαγραφής των δεδομένων από τα υποκείμενά τους (άρθρα 4-9 των Κανόνων).

Για τα δεδομένα που δεν αφορούν σε συγκεκριμένες υποθέσεις, θεσπίστηκαν από την Eurojust, την 27.6.2006, Πρόσθετοι Κανόνες με σκοπό τον προσδιορισμό ορισμένων ειδικότερων πτυχών της εφαρμογής των κανόνων για την επεξεργασία και προστασία των προσωπικών δεδομένων στην Eurojust.

Η προτεινόμενη διάταξη του άρθρου 7 παρ. 1 του υπό ψήφιση Νσχ προβλέπει ότι το εθνικό μέλος και ο αναπληρωτής του έχουν πρόσβαση στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που επεξεργάζεται η EUROJUST σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 15, 16, 17 και 18 της απόφασης του Συμβουλίου και υπό την επιφύλαξη της τήρησης των διατάξεων για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Εν προκειμένω σημειώνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 2472/1997 «οι διατάξεις του ν. 2472/1997 δεν εφαρμόζονται στην επεξεργασία των δεδομένων που πραγματοποιείται από τις δικαστικές-εισαγγελικές αρχές και τις υπηρεσίες υπό την άμεση επο-

πτεία τους, στο πλαίσιο της απονομής δικαιοσύνης ή για την εξυπηρέτηση των αναγκών της λειτουργίας τους με σκοπό τη βεβαίωση εγκλημάτων που τιμωρούνται ως κακουργήματα ή πλημμελήματα με δόλο». Συνεπώς, ενδεχομένως να δημιουργηθεί ζήτημα εάν η προτεινόμενη διάταξη κατισχύει του άρθρου 3 παρ. 2 του ν. 2472/1997.

2. Επί του άρθρου 16 παρ. 1 στοιχ. ε΄

Στο άρθρο 16 παρ. 1 του υπό ψήφιση Νοσχ προβλέπονται τα ελάχιστα στοιχεία που πρέπει να περιέχει η έγγραφη συμφωνία μεταξύ της Ελλάδας και άλλου ή άλλων κρατών μελών για τη σύσταση κοινής ομάδας έρευνας. Σε αυτά περιλαμβάνεται και ο επικεφαλής της κοινής ομάδας έρευνας. Σύμφωνα με το άρθρο 14 στοιχ. γ΄ του υπό ψήφιση Νοσχ, ως επικεφαλής ορίζεται ο εκπρόσωπος της αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους όπου λειτουργεί η κοινή ομάδα έρευνας, ο οποίος αναθέτει στα μέλη της ομάδας τα επιμέρους καθήκοντά τους. Με δεδομένο ότι η κοινή ομάδα έρευνας μπορεί να λειτουργεί σε περισσότερα κράτη μέλη, θα ήταν πιθανώς σκόπιμο να προβλεφθεί ότι στην έγγραφη συμφωνία σύστασης της κοινής ομάδας έρευνας μπορούν να ορίζονται περισσότεροι επικεφαλής. Συνεπώς, το στοιχ. ε΄ του άρθρου 16 παρ. 1 θα μπορούσε ενδεχομένως να αναδιατυπωθεί ως εξής : «τον ή τους επικεφαλής της κοινής ομάδας έρευνας».

3. Επί του άρθρου 17 παρ. 1, 2

Το άρθρο 17 του υπό ψήφιση Νοσχ ορίζει στην παρ. 1 ότι το μέλος της κοινής ομάδας έρευνας μπορεί, σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο και εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων του, να παρέχει στην ομάδα πληροφορίες ή αποδείξεις που είναι ήδη διαθέσιμες στο κράτος μέλος από το οποίο έχει αποσπασθεί για τους σκοπούς της έρευνας που διενεργεί η ομάδα. Αυτή η ρύθμιση καταλαμβάνει μόνο τους Έλληνες μέλη κοινών ομάδων έρευνας. Συνεπώς θα ήταν σκόπιμο να προστεθεί η λέξη «Ελληνες» στην αρχή της φράσης της παρ. 1.

Περαιτέρω, στο στοιχ. β΄ της παρ. 2 του υπό ψήφιση Νοσχ προβλέπεται ότι αποδείξεις ή πληροφορίες που αποκτώνται από το μέλος ή το αποσπασμένο μέλος κατά τη θητεία του ως μέλους κοινής ομάδας έρευνας μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανίχνευση, τη διερεύνηση και την άσκηση ποινικής δίωξης και άλλων αξιόποινων πράξεων κατόπιν συναίνεσης του κράτους μέλους όπου κατέστησαν διαθέσιμες οι πληροφορίες, εφόσον θα ευδοκίμούσε ένα ανάλογο αίτημα δικαστικής συνδρομής. Ακόμη προβλέπεται ότι «η συναίνεση είναι δυνατόν να μην δοθεί αν θέτει σε κίνδυνο την έρευνα η οποία διενεργείται στο ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος». Επειδή ενδεχομένως να

δημιουργηθεί σύγχυση για το ποιο είναι εν προκειμένω το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, σκόπιμο θα ήταν να αντικατασταθούν οι όροι «ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος» από τους όρους «κράτος μέλος όπου κατέστησαν διαθέσιμες οι πληροφορίες».

Αθήνα, 13.5.2008

Οι Εισηγήτριες
Αθανασία Διονυσοπούλου
Επιστημονική Συνεργάτις
Γεωργία Μακροπούλου
Ειδική Επιστημονική Συνεργάτις

Ο προϊστάμενος του Τμήματος
Ευρωπαϊκών Μελετών
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Επ. Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Ο προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Αν. Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών